

༡༡། བདུད་གསུམ་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་ནད་མཉམ་སྒྲོན་པའི་བྱང་ཚུལ་བརྗོད་པ།*

བསོད་ནམ་ཉི་མ་ཆེ་རིང་།

ནད་རྩན་གནད་བཅུ་ལྔ་པོ་དེ་གྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་མཉམ་སྒྲོན་གྱི་འབྲུལ་འཁོར་ལས་བདུད་གསུམ་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲོན་པ་ནི་ནད་གཞི་ཆེ་བྱང་གྱུན་ལ་ཕན་པས་ཉེས་གསུམ་འདུ་བ་སྒྲོམ་པ་ཡིང་། ནད་མཉམ་སྒྲོན་པའི་བྱང་ཚུལ་ཆེ་བ། འབྲུལ་འཁོར་གྱི་མཉམ་སྒྲོན་ལག་ལེན་ལ་འཇུག་པ་བདེ་བ། ནད་གཞི་ཕྱར་གསུམ་གྱུན་ལ་གཉེན་པོའི་ཕན་ལུས་ཆེ་བ། དེང་གི་དུས་དང་འཆམ་པའི་རང་བཞིན་གྱི་སྒྲོན་པ་བདུད་གསུམ་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲོན་པ་མ་ཡིན་པའི་ཆེ་བ་རྗོད་དང་ཕན་ལུས་ལ་དབྱེད་ཞིབ་བྱས་ཡོད།

གནད་ཆེན་བདུད་གསུམ་འབྲུལ་འཁོར་ནད་མཉམ་སྒྲོན་པ། བྱང་ཚུལ་

སྒྲིབ་གཞི།

འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲོན་པ་ནི་གསོ་བྱའི་རང་བཞིན་དང་། ནད་གཞིའི་གནས་ལུགས། རྒྱ་གཉན་བརྗོད་སྒྲོམ་གསལ་གཞིགས་ནས་སྐབས་འབྲུལ་ནད་མཉམ་སྒྲོན་པའི་བྱང་ཚུལ་ལེན་ཞིག་ཡིན་པས་གཉེན་པོའི་ཕན་ལུས་ཆེ་ཞིང་། ཉེས་གསུམ་འདུ་བ་སྒྲོམ་པ། ནད་མཉམ་སྒྲོན་པའི་བྱང་ཚུལ་ཆེ་བ་མཉམ་གྱི་བྱང་ཚུལ་དུ་མ་དང་ལྡན་ཞིང་། བོད་གྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་བྱང་ཚུལ་མོང་མ་ཡིན་པའི་མཉམ་སྒྲོན་གྱི་རིགས་ལས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། དེ་ཡང་རྒྱུད་བཞི་དང་ཉམས་ཡིག་ཁག་ལས་བསྟན་པའི་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲོན་པ་མཐའ་དག་ལས། བདུད་ཆེ་གསུམ་སྒྲོན་དང་འབྲུལ་བའི་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲོན་པ་ནི་ཆ་བའི་མཉམ་སྒྲོན་གྱི་བྱང་ཚུལ་ལས་ཉེས་གསུམ་གྱི་འདུ་བ་སྒྲོམ་པ་

དང་། འབྲུལ་འཁོར་གྱི་བྱང་ཚུལ་ལས་ནད་མཉམ་སྒྲོན་པའི་བྱང་ཚུལ་ཆེ་བ། ཆ་བ་དང་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་མཉམ་སྒྲོན་པ་ལས་མཉམ་སྒྲོན་གྱི་ལག་ལེན་བྱེད་བདེ་བ། ནད་རིགས་གྱུན་ལ་གཉེན་པོའི་ཕན་ལུས་སྒྲུབ་ཆེ་བ། དེང་གི་དུས་དང་འཆམ་པའི་རང་བཞིན་ལྡན་པ་མཉམ་གྱི་བྱང་ཚུལ་སྒྲོན་པ་ལས་གསལ་བ་བཅས་གྱི་དགོ་མཆན་ལ་དམིགས་ནས་འདིར་རྒྱུད་ལྷན་བརྒྱུ་བར་བྱའོ།

དང་པོ། ཉེས་གསུམ་འདུ་བ་སྒྲོམ་པ་
ཡིན་པའི་བྱང་ཚུལ།

འདུ་བ་སྒྲོམ་པ་གྱི་རིགས་ལས་ནི་བོད་གྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ནད་མཉམ་སྒྲོན་པའི་ཆ་བའི་དགོངས་དོན་གཙོ་བོ་ཞིག་རྟེ། རྒྱུད་ཀྱི་མཐུག་དོན་བསྟན་པའི་སྐབས་ལ། རྒྱུད་མཐིམ་

ལས་པོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་འི་ཉམས་ཡིག་ཁག་ལས་སྐྱོན་
སྐྱོར་གྱི་སྐྱོར་བ་ཁྱེ་ཕྱག་དུ་མ་ལས་བཟུལ་བ་བཞུགས་མོད། དེར་
གི་དུས་སུ་ཕྱི་ནང་དང་མྱོངས་ཞིང་ལཱ་པོད་ལུགས་སྐྱོན་
ཁང་དང་བཟོ་བྱ་པལ་ཆེ་བའི་རྒྱན་སྐྱོད་ཀྱི་སྐྱོན་སྐྱོར་ནི་གཅིག་
མཚུངས་སུ་བྱུར་བས། དེས་པོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་འི་ནད་སྐྱོན་
སྐྱོད་པའི་བྱུང་ཆོས་མདོན་མི་བྱུང་ལ། སྐྱོན་སྐྱོར་ཕྱག་ལེན་གྱི་སྐྱོན་
མང་རང་བཞིན་དང་གཉེན་པོའི་དགོས་མཁོ་ཡང་སྐྱོར་མི་བྱུང་
པས། དུས་དང་འཆོམ་པའི་སྐྱོན་སྐྱོར་བྱུང་གསུམ་འབྱུལ་འཁོར་
གྱི་སྐྱོར་བ་ལྟ་བུ་སྐྱོན་སྐྱོར་ཉམས་ཞིང་ལག་ལེན་ཁྱེར་བདེ་བའི་སྐྱོར་
བ་འདི་དག་རང་གཞན་གྱི་ནད་སྐྱོན་ལོན་དང་ལག་བཞུར་
དགོས་པེས་སུ་འདུག་གོ།

བཞི་བ། ནད་འཛོམས་པན་རྒྱས་སྐྱོན་ ཆེ་བའི་བྱུང་ཆོས།

སྐྱོན་སྐྱོར་གྱི་པན་རྒྱས་ཞེས་པ་ནི་རྒྱུ་དུ། ཟུར་མཁར་
མཉམ་ཉིད་རྩི་རྩེའི་ཞལ་ལྟ་ནས། གང་བྱུང་རྒྱུ་ཡི་སྐྱོན་གྱི་
རོས་འཛིན་པ། གང་དུ་བྱུང་ཕྱི་ནང་གི་དམིགས་དབྱེ་
བ། རི་ལྟར་བྱུང་རྒྱུ་སྐྱོར་གྱི་ཡི་ལག་ལེན། སྐྱོར་བ་ཆད་
ལུན་སྐྱོན་གྱི་ཡོན་ཏན། [5P148]ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་སྐྱོན་
གྱི་རོ་པོ་རོས་འཛིན་གསལ་འབྱེད་དང་། གཉེན་པོ་གང་དུ་
བྱུང་ཕྱི་ནང་གི་དམིགས་དབྱེ་བ། སྐྱོར་གྱི་
ཡི་ལག་ལེན་རྒྱུ་དང་མཐུན་པ། སྐྱོར་ཆད་ཆད་དང་མཐུན་
པ་བཅས་བྱུང་ཆེ་དགའོད་སྐྱོན་གྱི་རྒྱས་པ་མཐར་ཐུག་པ་འབྱུང་
པེས་ཤིང་། དེ་དག་ལས་གང་རུང་ཆད་དང་མཐུན་ཆེ་སྐྱོན་
རྒྱས་རྒྱུ་བཞིན་འབྱུང་དཀའ་བ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་གོང་
དུ་བཤད་པའི་ཡོན་ཏན་བཞི་པོ་ཆད་དུ་སྤྱིད་ཀྱང་ནད་སྐྱོན་
སྐྱོད་པའི་པན་རྒྱས་མི་འདྲ་སྟེ། ནད་གཞི་གཅིག་ལ་པན་པའི་
སྐྱོན་སྐྱོར་རིགས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱས་པའི་བར་བྱུང་པར་འབྱུང་བ་
མདོན་སུམ་དུ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་སྐོབ་དཔོན་ནམས་
ཀྱི་ཞལ་རྒྱན་དུ། རྒྱུ་དང་ཉམས་ཡིག་གི་སྐྱོན་སྐྱོར་ལས་རྒྱུ་
ཀྱི་སྐྱོན་སྐྱོར་པན་རྒྱས་ཆེ་ཞིང་། ཉམས་ཡིག་གི་སྐྱོན་སྐྱོར་

དག་ལས་ཀྱང་ཡོངས་བྱུགས་གྱི་ཆད་མར་བཟུར་བའི་
གཞུང་ཆད་ལུན་དག་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱོར་བ་དག་རྒྱས་པ་ཆེ་
བར་བཞིན། དེས་ན་ཉམས་ཡིག་གྱི་སྐྱོར་བའི་གནད་
བཞུགས་པའི་ནད་སྐྱོན་སྐྱོད་པའི་ཉམས་ཡིག་དང་། མཁྱེན་བཞེ་
དབང་པོའི་ཉམས་ཡིག་ ཟིན་ཏིག་བྱུང་ཆེ་ཐེགས་པ་ཐོགས་
ཀྱི་གཞུང་ལས་གསུངས་པའི་རིམ་བརྒྱུད་ཀྱི་སྐྱོར་བ་དག་ནི་
པོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་འི་སྐྱོན་སྐྱོར་ཁྱེ་ཕྱག་བཟུལ་བ་ལས་ཟབ་
པའི་གནད་འདུས་པ་ཁོལ་དུ་བྱུང་བ་ཤ་སྟག་ཡིན་པ་གྱུན་གྱིས་
མཁྱེན་གསལ་ལྟར་ལགས། བྱུང་ཆེ་ལས་ཀྱང་སྤྱིར་པོ་བཞོན་
པ་ལྟར་ཉམས་ཡིག་ཡོངས་སུ་བྱུགས་པའི་སྐྱོན་སྐྱོར་དེ་དག་ལས་
ཀྱང་བྱུང་ཆེ་གསུམ་སྐྱོར་དང་འབྲེལ་བའི་འབྱུལ་འཁོར་གྱི་
སྐྱོར་བ་མཐའ་དག་ནི་ནད་སྐྱོན་སྐྱོད་པའི་པན་རྒྱས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་
ཞིང་ཆད་ལུན་ཉམས་ཡིག་ཁག་ལ་བྱུངས་བཅོལ་ནས་དབང་
པོ་བྱེད་བྱུང་བ་སྟེ། དཔེར་ན། ཟིན་ཏིག་བྱུང་ཆེ་ཐེགས་པའི་
ལུ་གོང་ལོག་ཏུ་བྱུང་གསུམ་འབྱུལ་འཁོར་གྱི་སྐྱོར་བ་རྒྱ་
ཆེར་བཞུགས་པའི་སྐྱོབས་གྱུན་ཏུ་སྐྱོར་བ་དེ་དག་ནི་ཤིན་ཏུ་ཟབ་
པ་དང་འབྲོད་ཆེ་བ། སྐྱོར་བས་བྱུང་བ་ཡིན་པ་ཤ་སྟག་སྟེ། ཟིན་
ཏིག་བྱུང་ཆེ་ཐེགས་པའི་རྒྱུ་ནད་གསོ་བའི་ལུ་ར། བྱུང་
ཆེ་གསུམ་སྐྱོར་སྤྱིར་ཏུ་ན། མ་བྱུག་གཟེར་འཛོམས། ཉོང་ལེན་
བཞུགས་པ་ཟབ། [6P36]ཅེས་དང་། བྱུང་ཆེ་སུམ་སྐྱོར་ལ་སྟེ་
ཉེས། ཀླུ་ཀ་རི། ཨ་གར་བཞུགས་པ་ཟབ། འདི་ཐུག་རྒྱུད་རིགས་
སྤྱི་ལའང་འབྲོད་ཆེ། [6P36]ཞེས་དང་། བད་རྒྱུད་འབྲེལ་པས་
མགོ་པོ་འཁོར། ཞེན་པ་མི་བདེ། སྐྱོར་རྒྱུག་བྱེད་པ་ལ་རྒྱུད་ཀྱི་
ཨར་བརྒྱུད་དང་བྱུང་ཆེ་སུམ་སྐྱོར་སྐྱོར་བའམ་དེ་སྤྱིར་ཅན་
དཀར་དང་བ་ཤ་ཀ་སྐྱོར་བའི་བྱུང་ཆེ་བཅུ་གསུམ། བྱུང་
ཆེ་སུམ་སྐྱོར་སྤྱིར་མེ་བའི་མེ་ཏོག་བྱུངས་མཉམ་བཞུགས་པའི་
རིམ་དཀར་པད་མོང་། ཡང་ན་སུམ་སྐྱོར་སྤྱིར་མ་རྒྱུའི་བྱུངས་
མཉམ་གྱི་ཨ་ཏུ་སྐྱོར་དེ་ལྟ་བུ་དང་བྱུངས་མཉམ་མེ་མེ་བཞུགས་
པས་པན་པ་སྐྱོར་བྱུང་། [6P37]ཅེས་དང་། མཁྱེན་ནད་གསོ་
བའི་ལུ་ར། ཏིག་བརྒྱུད་དང་བྱུང་ཆེ་སུམ་སྐྱོར་བཞེས་
པ། རྒྱུ་ཀྱི་ཅང་ཞི་བྱུག་པ། རིམ་དཀར་པད་མོང་། 中国藏医药

མཚུག་བརྒྱུ་བ།

མོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་གཞུང་ཆེན་དཔལ་ལྷན་གྱི་དང་བཞི་དང་། ཉམས་ཡིག་ཟིན་ཏིག་གཅིག་བརྒྱུ་མཁས་ལས་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲིབ་བ་ཤི་མེད་བརྒྱུ་ཡོད་པས་མོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལྷན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ནད་སྨན་སྒྲིབ་པའི་རིགས་ལས་དང་ཁྱད་ཆོས་ལྟ་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ལས་ཀྱང་བདུད་གསུམ་འབྲུལ་འཁོར་ནི་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲིབ་བ་མཐའ་དག་ལས་ནད་སྨན་སྒྲིབ་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཐུན་འབྱེད་པ་ལྟ་བུ་ཆེ་བའི་སྨན་སྒྲིབ་ནད་གཞི་ཆ་གྱུར་གྱི་ལ་པན་པས་འདུ་བ་སྒྲིབ་པའི་ཤིང་། འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲིབ་བ་ནད་སྨན་སྒྲིབ་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཆེ་བ། ལྟ་བུ་ལྟ་བུ་སྨན་སྒྲིབ་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལག་ལེན་པ་འབྲུག་པ་བདེ་བ། ལྷན་མཐོང་ནད་རིགས་པས་ཆེ་བར་སྒོས་གྱི་འབྲུལ་འཁོར་དང་ལྷན་པས་ཀྱང་དང་འཆོམ་པ་མཁས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྷན་པས་ཉམས་ཡིག་ལག་ལས་གཅིགས་ཆེན་དུ་འཛིན་སྟོན་མཆིས། འོན་ཀྱང་དེར་གྱི་དུས་སུ་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྨན་པ་ནད་སྨན་སྒྲིབ་པའི་ཕྱག་ལེན་བྱེད་མཁན་ནི་ཉིན་མོའི་སྐར་མ་ཙམ་དུ་ཟད་ཅིང་། དེ་ལི་ཆུན་གྱིས་དེར་དུས་ལག་ལེན་དུ་བརྒྱུ་བའི་མོད་ཀྱི་སྨན་སྒྲིབ་པས་མ་ཆེན་ནད་རིགས་གང་ཅུང་གི་ཁྱད་ཆོས་ལས་སྨན་ཙམ་དུ་ཟད་པ་ལས། གསོ་བྱའི་རང་བཞིན་དང་། ནད་ཀྱི་རོ་ཤོ། རྩ་གཉན་བརྒྱུད་སྨྲ་མཁས་ལ་གཞིགས་ནས་གནད་དུ་འཁེལ་བའི་གསོ་བཟུང་འབྱུང་དཀའ་བའི་གནས་སུ་ལྷན། དེ་བས་ཉམས་ཡིག་ལག་ཀྱི་བཞུགས་སུ་གསོལ་བའི་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒྲིབ་བ་སྒྲིབ་འདོན་དང་། དུས་

དང་འཆོམ་པའི་སྨན་པས་ལག་ལེན་བརྒྱུ་བ་རྒྱ་ནི་གསོ་དཔུང་ལ་འབྲུག་མཁན་ཡོངས་ནས་དོ་སྣང་དགོས་པའི་འགན་འཁུལིག་དུ་འབྱུངས། ॥

དཔུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

1. གཡུ་ཐོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ། དཔལ་ལྷན་གྱི་དང་བཞི། [M]མོད་སྨྱུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།2016.5
2. མི་གསལ། ནད་སྨན་པན་ཁ་ཆེ་བའི་ཉམས་ཡིག་[M]མོད་སྨྱུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།2005.6
3. འཇམ་དབྱངས་མཁའ་བཙུན་བཙེ་དབང་པོ། མཁའ་བཙུན་བཙེ་དབང་པོའི་སྨན་ཡིག་ [M]མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།2008.11
4. འབྲུ་མི་པམ་འཇམ་དབྱངས་ནམ་གུལ་གྱི་མཆོ། མི་པམ་སྨན་ཡིག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། [M]མི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། 1992.5
5. དོན་གྲུབ། མོད་ལྷགས་གསོ་བ་རིག་པའི་སྒྲིབ་བ་སྨན་གྱི་གནས་ལ་དཔུང་བའི་གཏམ་བྱང་མོང་དབྱེས་པའི་མཆོད་སྨན་ཁེས་བྱ་བ་བཞུགས་པོ། ॥[M]མོད་སྨྱུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། 2018.6
6. ཀོང་སྐལ་ཡོན་ཏན་གྱི་མཆོ་མཁས། འཇམ་མགོན་ཀོང་སྐལ་ཟིན་ཏིག་དང་དེའི་ཉེར་མཁོའི་ཆ་ལག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། [M]མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།2014.7
7. དགའ་བའི་རྫོ་རྩེ། འཁྲུངས་དཔེ་རྩི་མེད་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་། [M]མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། 2018.7

བསྐྱོད་ཀྱི་ བེ་ཅིན་གྱུང་ལྷགས་གསོ་བ་རིག་སྒྲིབ་བ་སྨན་ཆེན་མོའི་༡༠༡མོའི་འབྲུམ་རམས་ཞིབ་འབྲུག་སྒྲིབ་པ།

ཉི་མ་ཆེ་རིང་། བེ་ཅིན་གྱུང་ལྷགས་གསོ་བ་རིག་སྒྲིབ་བ་སྨན་ཆེན་མོའི་དགེ་ཆུན་ཆེན་མོ།

ཆུ་མཚུག་འགན་ཁུར་བ། བདུད་མགོན་ཆེ་རིང་།